

PROPRIETAR - DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA.

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

conform regulamen. de ap-
licare a tarifului de com-
ercial, categoria V.

Unirea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

Foaie înscrisă în Registrul de
publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească — Apare în fiecare Sâmbătă

O datorie a națiunii

In atât de folositoarea „Gazeta Cărților“ (din 15—31 Dec. 1939) d. D. Munteanu-Râmnic scrie, sub titlul de mai sus, un articol blând și duios, care este totuși o cruntă mustrare pentru nația și cultura românească.

Răsfoind recenta broșură scrisă de Păr. Ștefan Manciu despre „Biblioteca Centrală din Blaj“, d-sa se lasă furat de icoana caldă și luminoasă „a marelor suflete românești, a străduințelor cărturărești ca și a luptelor, suferințelor și izbânzilor ce-au creat, onorat și încununat marele centru și nesecat izvor de viață istorică și culturală românească: Blajul“. Privirile i-se opresc la figura de slavă a vlădicului Inochentie, ctitorul Blajului și părintele sufletului românesc. Evocă luptele, suferințele și mucenicia lui. Și se gândește că, în ciuda hotărârilor ce s'au luat, cenușa lui doarme și azi în pământ străin. „Toți îi datorăm proslăvire și adâncă recunoștință“, și, totuși, l am uitat.

E timpul să îndreptăm această greșală. „Deci cu toții să cerem — închee d. M.-R. — a nu se mai amâna aducerea «în țară» a osemintelor lui Inochentie Micu-Clain, proslăvirea memoriei lui și «canonizarea» lui națională; căci nu poate fi această cerere numai a bisericii și-a locului unde a păstorit — odată ce, în mare parte, sufletul și lupta lui a fost temeiul, izvorul și lumina pentru izbânzile și drepturile a toată «nația» — căci pe urmele lui au mers Samuil Micu-Clain, Gh. Șincai și P. Maior, ca și mai târziu, Gh. Lazăr, T. Cipariu, Aron Pumnul și toți luptătorii din 1848 în trei «țări române». Dar el a fost «incepătura și adaosul»! Deci cu toții, în primul rând Biserica Românească Unită, toți cărturarii, toți cei ce au pus și pun „națiunea mai presus de toate“, trebuie „să aprindă candela recunoștinței“, aici, și la mormântul acestui uitat ctitor al unității naționale — hotărând «canonizarea» națională a acestui mare fiu al neamului, erou-mucenic, cu-adevărat «sfânt al națiunii». Este o datorie a României-Intregite și-a culturii noastre“!

Mărturisim că ne-a înduioșat apelul cald al d. M.-Râmnic. Dar ne-a și întristat. — Să mai cerem, noi, națiunii să-și împlinescă o datorie atât de elementară? Dar am ostenit tot cerând și stăruind. Nu glasul, ci strigarea noastră neîncetată a răsunat în pustiu. Nația românească nu și-a mișcat nici degetul cel mic pentru a-și arăta recunoștința față de cel ce i-a dat suflet și simțire românească. Cenușa i-a lăsat-o în streini. Acasă nu i-a ridicat o statuă, o cruce, o lespede de piatră măcar, cu câteva cuvinte de pomenire.

Acum începem a ne resemna. Poate că-i mai bine așa. Să rămână vlădica Inochentie

Cine e aproapele meu?

— Pentru săptămâna unirii bisericilor —

Prăpădindu-și averea în desfrânări și ajungând la mare necaz, fiul risipitor, venindu-și întru sine, zice: „Câți argați ai tatălui meu au prisos de pâne, iar eu, aici, pier de foame! (Lc. 15, 17).

La fel ni-se pare că vorbesc în tăcutul grai al atâtor neajunsuri ce îndură și frații noștri disidenți. Ei par a ne spune:

„E ușor de voi, catolicii! Voi trăiți în unitate. Același crez, aceleași porunci, aceleași sacramente, aceeași conducere văzută: Papa dela Roma. Ori unde vă duceți, voi dați de frați de credință; vă simțiți acasă. Nu e așa cu noi, eterodocșii. Cât ce am trecut granițele țării, uneori chiar și numai ale eparhiei noastre, suntem străini; începe neîncrederea, necunoscutul. Chiar dacă ne găsim între frați de același sânge, de aceeași rasă, de aceeași origine, gândurile ne deosebesc, obiceiurile ne înstrăinează. Aveți milă de noi!“

„Ce bogați sunteți voi, catolicii, prin mulțimea cea mare de sfinți și de sfinte! Nu există stare socială și chemare omenească să nu-și aibă în religia voastră ocrotitorul său cerese! Vrei regi sfinți? Acolo sunt Casimir al Poloniei, Venceslau al Boemiei, Ludovic al Franței ș. a. ș. a. Vrei portari și umile servitoare? Acolo sunt Conrad de Parzham, S. Zita, S. Bernadeta Soubirous, confidenta Imaculatei etc.

Vrei Papi și episcopi? Ce serie lungă e dela S. Petru, întâiul papă, până la S. Pius V, ultimul papă canonizat; ori dela S. Ignațiu

încă în Roma. Căci acasă unde să-l îngropăm? N-avem un mausoleu, n-avem o criptă. Vlădicii Blajului dorm sub un altar neisprăvit, într-o biserică pe care s-a legat s-o ridice nația românească, dar până să-i pună acoperișul, o macină ploile. — Și apoi, de ce să vadă marele luptător halul de mizerie și de rușine în care se sbate biblioteca pornită el, cea mai prețioasă comoară culturală a Ardealului românesc?! Ar trebui să murim de rușine să ne prezentăm astfel în fața lui — ori el ar pleca iarăși, acum de bună voie, dintre noi. Fiindcă Blajului, pe care el l-a întemeiat, nația românească, pentru care el și-a pus în joc viața, nu i-a dat nimic, ci i-a luat și din ce biată și-a agonisit singur din vremuri de urgie!

Să așteptăm deci alte vremuri. Alte generații. Care să-și știe cinstiți părinții și eroii, chiar și dacă s-a întâmplat ca ei să fie dela Blaj și uniți cu Roma stăbună!

din Antiohia până la S. Alfons di Liguori. Vrei preoți? Ce catalog bogat dela S. Ieronim până la S. Ioan Vianney, parohul din Arș! Vrei mame? Câte ar trebui amintite dela S. Monica, mama S. Augustin, până la Margherita, mama S. Ioan Bosco! Iar fecioarele sfinte? Legion e numărul lor. Și ceea ce-i mai minunat la voi, catolicii, că aveți patroni cerești pentru toate îndeletnicirile moderne: Scriitorii pe S. Francisc de Sales, amatorii de controverse pe S. Bellarminus Robertus, misionarii pe S. Francisc Xaveriu, parohii pe S. Ioan Vianney, tineretul școlar pe S. Aloisie de Gonzaga etc. Pe când noi, noi eterodocșii, ne-am oprit cu calendarul sfinților înainte cu o mie de ani și mai bine. Învățăturile lor ne sunt tot mai puțin cunoscute, iar pilda vieții lor cu desăvârșire exotică. Aveți milă de noi!“

„Voi sunteți apoi catolici, adică universalii. La voi nu e deosebire între om și om, nație și nație. Toți sunt deopotrivă fiii aceluiași Tată ceresc și supușii credincioși aceluiași Părinte comun, Papa dela Roma. La noi spiritul de independență rău înțelegea chiar dacă nu încearcă să creieze o religie nouă a pământului, a sângelui, a rassei, ca la nazisții germani, ridică astfel de bariere între o eparhie și alta, încât patriarhul, cu tot titlul pompos ce poartă, este și rămâne și el un simplu episcop care, dincolo de eparhia lui, trebuie să ceară voie dela chiriarhul local dacă vrea să îndeplinească vreo funcțiune sacră. Aveți milă de noi!“

„In sfârșit, Biserica voastră e apostolică. Această apostolicitate face din Biserica voastră o cetate pe vârful muntelui, cum zice evanghelia. Ca altă dată marii papi misionari, papa de acum Pius XII într-o singură zi hirotonește 12 episcopi din 12 neamuri, reprezentând tot atâtea seminții și interese deosebite. In cele mai felurite puncte ale lumii. Ca răscumpărații Mielului apocaliptic voi, catolicii, sunteți „oameni din toată seminția și limba și norodul și neamul“ (Apoc. 5, 9). Pe când noi, noi de atâtea ori nu ne putem vedea frate cu frate, fiu cu tată, fiică cu mamă, ca de alte legături mai îndepărtate nici să nu grăim! Aveți milă de noi!“

In fața acestor strigăte de ajutor putem noi, catolicii, să rămânem nesimțitori și nepăsători? Putem trece pe lângă frații noștri de o limbă, de un sânge, de o nație, fără să ne interesăm de ei, lăsându-i răniți de uri, prejudecăți, separatisme seculare, ca levitul și preotul parabolei evanghelice pe evreul căzut între tâlhari? Oare nu se cuvine să facem ca Samariteanul cel milostiv? Nu tre-

buc să le dăm chiar animalele noastre sau să plătim pentru ei, până ce se tîmăduesc? Dar dacă rănilor sunt rele și respingătoare, oare nu trebuie să fie cu atât mai curat și tîmăduitor untdelemnul nostru? Fi-va între noi cineva să întrebe: Cine e aproapele meu?

Ion Ceparu

Pentru pacea lui Hristos. „Uniunea Mariană a Femeilor Române Unite din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș“, credincioasă tinerii sale, a luat pentru anul acesta o hotărîre dintre cele mai creștinești și mai frumoase. Și anume: să asalteze cerul cu rugăciuni fierbinți și cu cea mai sfîntă dintre deprinderile evlavioase: cu împărtășanii dese a celor mici și a celor mari, pentruca să se ajungă cât mai repede și mai deplin la pacea lui Hristos. În adresa ce a fost îndreptată de d-na Emilia Hopârteanu-Coltor, prezidenta Uniunii, tuturor prezidentelor Reuniunilor Mariene din Uniune, după ce se subliniază că „femeile au fost totdeauna pentru pace“, se sugerează pentru întreg anul acesta un *Program de acțiune* cu următoarele puncte de realizat:

1. *Să facem oră de adorație și Rozar în fiecare Joi a săptămânii din anul care vine (de preferință seara) pentru pacea lui Hristos pe pămîntul Țării noastre scumpe, pe pămîntul României Mari, și a lumii.*

2. *Pentru ca între frați să înceteze învrăbirile confesionale, (știm câte suferințe îndură frații noștri din Maramureș, să ne rugăm pentru Ei să fie tari!); să ne rugăm pentru unirea în credință a tuturor Românilor, zicînd un Tatăl Nostru și o Născătoare de Dumnezeu, la adorația din fiecare Joi seara de peste anul ce vine.*

3. *Să formăm un front de rugăciune, o cruciadă a nevinovăției, pregătind în fiecare lună din anul ce vine 1940, cuminerea fie în grupuri cât de mici a copiilor (fetițe, băieți) până la 14 ani. Căci e scris: „Din gura pruncilor și a celor sugători ai săvârșit laudă“, ca Domnul pentru cei nevinovați să scurteze zilele suferințelor noastre. Aceste cuminerări*

se pot organiza în legătură cu Școlile primare și Reuniunile Mariene dela cursurile inferioare ale Liceelor, prin Onorații preoți și Cateheți. — Cuminerea copiilor s'o începem cu luna Ianuarie 1940.

Jubileul dela Blaj

Rîndurile de mai jos au apărut în „Universul“ din 14—I—1940. Le semnează distinsul publicist *V(asilie) M(unteanu)*, pe care cetitorii noștri îl știu ca un temeinic cunosător al vieții ardelenesti. Ele vorbesc despre intrarea „Unirii“ în anul al 50-lea de viață (nu al 40-lea, cum a apărut, printr-o eroare de tipar, în „U“):

„Gazeta săptămînală „Unirea“ dela Blaj a intrat în al 40-lea an de existență. Se cuvine să încrustăm împlinirea aceasta cu toată bucuria, mai ales cînd ne dăm seama cu câte greutate au luptat și luptă publicațiile românești din provincia ardeleană.

„Unirea“ e o gazetă bisericească, condusă și redactată în spiritul bisericii greco-catolice. Ceeace înseamnă „Telegraful Român“ pentru lumea ortodoxă, răspîndește ca substanță sufletească și intelectuală foaia dela Blaj în sânul credincioșilor bisericii unite. Lumea ecleziastică și laică își spune cuvântul în coloanele acestei publicații în fiecare săptămîna, atât asupra problemelor de interes național, cât și asupra caracterului general de interes național.

Scrisul unor asemenea gazete a fost și este deosebit de important în provincia ardeleană. Pe cît de modest apar ele întreținute exclusiv din sacrificiile cititorilor, pe atît de bogată și generoasă este contribuția în pregătirea morală și culturală a poporului român. Ele au fost elementul de tradiție în formarea noastră spirituală și au constituit principala legătură politică a păturii conducătoare cu poporul. Înainte de război, prestigiul lor era considerabil, dînd în fiecare săptămîna orientarea națională pe linia marilor aspirații istorice. Autoritatea asupra cetitorilor n'a scăzut nici după unire. Gazetele acestea atît de specifice Ardealului, la care au colaborat și colaborează elitele unei provincii, se citesc și astăzi cu multă plăcere și determină în chip hotărît gîndirea obștească.

În presa săptămînală „Unirea“ dela Blaj deține un loc de cinste. Directorul ei d. Augustin Popa, profesor de teologie și unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai generației tinere, i-a imprimat o factură agreabilă, se străduiește să facă fiecare pagină cît mai interesantă și imprimă scrisului o nuanță academică. Pe cît de greu este să dai într'un săptămînal un

spirit de sinteză și să cuprinzi cu încrustarea toate evenimentele și problemele unui secol sbuciumat, pe atît de apreciabilă este munca și talentul care face din „Unirea“ o gazetă vie, interesantă, bine documentată și menținută la un nivel superior al scrisului.

Jubileul de astăzi e un prilej de satisfacție pentru toată publicistica românească a Ardealului. Greutățile prin care a trecut ne îndeamnă să cinstim cum se cuvine pe toți apostolii scrisului, iar binefacerile morale aduse nației în chip constant și cu un idealism mai presus de elogi, justifică pe deplin căldurosul magiu la care are dreptul „Unirea“.

Aprecierile amabile pe care le are d. Augustin M. despre felul cum e scrisă „Unirea“ sunt de sigur, măgulitoare. Nu ele ne-au îndemnat însă să-i reproducem substanțialul articol. Ci și totul alte motive. — Ne bucurăm, adevărat, de înțelegerea, atît de competentă, pe care o a avut deoparte pentru rostul deosebit de important pe care l-am avut și continuăm să abia publicațiile de felul „Unirii“ în viața Ardealului nostru, al cărui produs caracteristic sunt; de altă parte, pentru greutatea specială, redacționale și administrative, cu care au ele de luptat.

Și încă un motiv. Articolul reprodus mai sus a apărut în „Universul“. — Cititorii știu că noi n'am avut totdeauna raporturile cele mai dulci cu puternicul cotidian, care între vremi se lăsase prea mult ispășit de lupta confesională, în rîndurile celor ce loviau, cu atîta nedreptate, Biserica românească unită cu Roma. Suntem veseli acum, că putem constata o sănătoasă și binevenită schimbare în atitudinea „Universului“. Ea concade cu data cînd direcția lui a trecut în mîna omului de mare cultură și bun cunosător al apusului catolic — a fost ani de-arîndul reprezentantul țării noastre la Roma! — care este d. I. Lugojianu. De atunci „Universul“, continuînd linia națională care l-a caracterizat, se nizește la obiectivitate și în chestiunile religioase-bisericești.

Folosim prilejul pentru a semnala acest moment îmbucurător.

Lecție de iubire creștinească. Se dau multe. De preoți mai ales. E slujba lor. — Se întîmplă însă uneori și invers. Se gă-

o o Foia „Unirii“ o o

Iubirea de patrie

O tîlmăcire de I. P. S. S. mitropolit
ALEXANDRU NICOLESCU

Invitat să spun și eu câteva cuvinte din prilejul acestei sărbători a depunerii jurămîntului gîrzii F. R. Naționale, plasa Blaj*), mă execut cu plăcere, dîndu-mi seama de importanța actului ce s'a săvârșit.

Precum persoana Majestății Sale regelui nostru își are garda sa care străjuește în jurul palatului și a persoanei sale auguste, tot astfel din voința Majestății Sale, își are și țara aceasta și neamul nostru garda sa încadrată în Frontul Renașterii Naționale, una din multele instituții create de Majestatea Sa spre a înmănușia toate forțele neamului împrăștiate pînă acum și așa de mult divizate. Deci și voi sunteți unul din elementele de bază ale multelor instituții fundamentale ivite în urma inițiativelor generoase regale, cu perspective atît de largi pentru viitorul neamului și așezarea lui sănătoasă pe acestea platurii.

Gardă națională! Apărătorii deci ai patriei, căci acestea cuvinte sunt sinonime. Poate fi o menire mai sublimă?

Ce va să zică în definitiv noțiunea de patrie? Patria, dragii mei, înseamnă înainte de

*) În ziua de 8 Ianuarie 1940.

toate pe părinții noștri, pe moșii și strămoșii noștri, antenații noștri, înseamnă pe copiii noștri, nepoții și strănepoții noștri din neam în neam. Înseamnă și persoana noastră înainte de toate și mai presus de toate persoana noastră, în care trăesc antenații noștri și prin care se pregătește viitorul succesorilor noștri. Aceasta este patria. Lanțul neîntrerupt de generații ce se succed una alteia în timp și spațiu, și din care noi suntem numai o zală, o verigă prin care se îmbracă și interlanțue generațiile trecute și celea viitoare. Noi ne prelungim existența în trecut prin antenații noștri, cari ne-au transpus nouă comoara lor de gîndire, și în viitor prin succesorii noștri, cărora la rîndu-ne le transpunem tot ce am moștenit comoară scumpă dela antenații.

Patria este gîla aceasta fecundă, pe care o brăzdăm unul fiecare din zorile zilei pînă'n noapte, o umezim cu sudoarea frunții noastre. Se confundă patria cu izvoarele noastre cristaline, cari ne desmiardă urechile cu mormurul lor, cu apele furtunoase dela munte cari se prăvălesc sălbatic în cascade superbe, cu clipocitul adormitor al fluviilor noastre mărețe dela șesuri. Patria este pădurea noastră verde, codrul falnic ce străjuește hotarele noastre, munții sîhlui, a căror capete sunt bătute de furtuni, dar nu se clatină sub biciuirile vijeliei.

Patria sunt casele voastre, pe cari le-au durat părinții voștri, sau voi înșivă cu atîta drag, ca să fie cuib cald al familiei. Sunt gră-

dinițele mamelor și femeilor noastre, unde cresc sub grija lor delicată busulocul, tîmăița, calapărul, filimina și alte flori îndrăgite de poporul nostru.

Sub noțiunea de patrie se cuprind obiceiurile voastre, destinele voastre frumoase creștinești și atîtea rămase și dela străbunii noștri romani; se cuprind jocurile voastre, horele voastre, doinele voastre, cîntecele voastre de dragoste și de jale. Se cuprind și portul vostru atît de frumos și de pitoresc, pe care vi-l admiră streinii. Se cuprind cîmiliturile, ghiociturile, proverbele voastre, cari cuprind o comoară de înțelepciune și de experiență milenară pe care le poate invidia orice alt popor.

Patria, sfînta patrie, cuprinde cîmiliturile voastre unde se odihnesc moșii și strămoșii voștri, a căror suflete tutelare străjuesc în preajma caselor voastre. Cuprinde bisericile voastre umile dela sate și celea dela orașe mai pompoase, cari sunt pline de mireasma evlaviei voastre către Dumnezeu. Cuprinde în sfîrșit toate instituțiile noastre multe și variate profane dela orașe și sate, școli, case culturale, asociații cari au răsărit prin osîrdia voastră și zelul și inițiativa mai marilor voștri.

Iată ce este și ce cuprinde noțiunea de patrie.

Există ceva mai scump și mai sfînt decît afară de Dumnezeu, decît noțiunea de Patrie? Nu există, cu adevărat.

Deci cea mai mare cinste pe care o poate

sește câte un preot care trebuie dus la această școală, și câte un mirean care se vede nevoit a-i fi dascăl de creștinism.

Anul trecut, d. Sever Bocu a scos o carte, care a avut mare răsunet. Ii zice: *Drumuri și Răscruci*. La timpul său, am vorbit despre ea. Am arătat că e foarte interesantă și instructivă. Spuneam, între altele, că autorul este un temperament vulcanic, totuși obiectiv. Bun ortodox, care știe însă — și are curajul — să fie drept în judecățile ce rostește despre Biserica românească unită, încărcată de multe vrednicii românești.

S'a găsit o publicație dela Arad, „*Biserica și Școala*” — nu putea fi, se înțelege, decât bisericească! — foarte tare nemulțumită cu obiectivitatea dlui Bocu. S'a apucat deci să-l dascălească în chip și formă, căutând să-l convingă despre grozăviile care se ascund sub crâncenele cuvinte: Papa, catolicism, biserică unită, Atanasie, etc. — Dar d. Bocu nu face parte dintre fricoșii care se sperie de o scuturare de antereu. Stă pe teren. În *Voința Banatului* din 7-1-40 îi dă o creștinească și folositoare lecție aprigului părinte I V. F(elea) dela Arad. Ii arată ce greșală stupidă săvârșesc ceice, mai ales în zilele noastre, se reped la Papa, uitând că „numai la Roma, pe biserica sfântului Petre mai fâlfaie peste lume flamura lui Hristos...” La fel de rătăciți sunt cei ce prezintă tendențios unirea Românilor cu Roma și binefacerile ei naționale. Ce să mai zicem de un preot al lui Hristos, care nu-și găsește altă treabă decât să samene ură și să lupte împotriva adevărului?!

Credem însă că cetitorii noștri ar vrea să citească chiar scrisul dlui Bocu. De aceea, în numărul viitor, vom reproduce părțile esențiale din pomenitul articol creștinesc.

Danie care-i și lecție

Se zice, că recunoștința e floare rară. Ea n'a dispărut, totuși, din lume. Blajul, în special, are multe motive de mângâiere și mulțumire. Din legiunile de intelectuali pe care i-a crescut și i-a dăruit neamului româ-

nesc drept ferment de înobilare și putere de înălțare, îi vin nenumărate dovezi de dragoste, de duioase aduceri aminte și de pilduitoare recunoștință. — Iată aci o scrisoare mult grăitoare. Vine dela vrednicul și cunoscutul învățător-director *D. L. Todoran*, f. senator, adevărat patriarh al unei viguroase familii adânc credincioasă și atașată Bisericii noastre. E adresată Preaveneratului Ordinariat Arhiepiscopesc din Blaj și sună așa:

„Un sentiment de adâncă pietate și creștinească recunoștință mă face să-mi evoc icoana de mult apusă a anilor petrecuți la Institutele de învățământ din Blaj, centrul învierii noastre naționale și îndrumătorul înțelept al multor vrednice generații. — Pe băncile îmbătrânite ale școalelor la umbra catedralei, la mormintele scumpe ale jertfelnicilor bărbați ce ne îndrumau tainic de sub lespedea de piatră, s'a călit și sufletul meu.

Dacă am reușit ceva în viață, o datorez Părintelui ceresc și școalelor din Blaj, și prin ele Bisericii noastre unite cu Roma Sf. Petru, în sânul căreia m'am născut și al cărui fiu sunt fericit și mândru a mă numi. Scutirea de *didactru, tipăul și zama* dela Seminar (am fost credințer) au suplinit sărăcia părinților și au ajutat un suflet dornic de carte. — De aceea, dându-mi bine seama că și în prezent se împart sume considerabile elevilor săraci și vrednici, iar de altă parte Preaveneratul Ordinariat înfruntă multe și mari greutăți pentru creșterea tinerilor leviți în Seminar și pentru opera misionară din Vechiul Regat; ca unul ce am beneficiat, cu adâncă recunoștință *dăruiesc suma de lei 10 000* cu dorința ca 5.000 să fie dăruți Seminarului Teologic, iar restul pentru ajutorarea bisericilor din Vechiul Regat. — Cerând binecuvântarea arhierască, rămân

Dicioșanmărtin, la 18 Decembrie 1939, devotat și supus fiu: DEMETRIU L. TODORAN inv.-cantor român-unit pens.

Gestul d. Todoran, care vreme de peste treizeci de ani a fost adevărat luminător, pe calea școalei, în Căpâlna de jos, unde după războiul mondial a știut să adune așa zicând pe nesimțite, peste 200.000 Lei pentru biserică nouă și mai bine de 170.000 Lei pentru școală, e un gest în fața căruia caută să ne oprim cu stima cuvenită. Și să-l subliniem totodată ca un gest care trebuie urmat de toată lumea noastră de bine. Mai ales de mulțimea foștilor elevi ai Blajului, apucați la stare destul de bună ca să poată sări acum

într'ajutor așezămintelor culturale-religioase ale Blajului și să poată susține cu obolul lor inițiativele acestui focar de lumină ce nici când nu s'a desmințit.

Înțelegere superioară, bunăvoință și simț de jertfelnicie: iată ce se desprinde din pilduitoarea gest al d. Todoran, mireanul care nici la cărunțele bătrânețelor nu încetă de a da lecții binefăcătoare și tocmai binevenite în zile rele ca cele prin care trecem și când atâția cred că se pot plăti de datorii grele cu fraze frumoase, goale și ușoare. — Baciule Dumitre, — îngăduie-ne să-ți zicem așa, după un vechiu obicei blăjenesc — să ne trăiești la mulți ani!

Încă ceva

A denunța pe călcătorul legilor țării este o datorie a fiecărui cetățean. A denunța și a te trudi să faci să-ți fie respectate drepturile religioase, este datorie de creștin. De convingerea aceasta am fost când am cerut să ni-se respecte dreptul ce-l avem de a ne vedea copii în bisericile noastre, cu ocaziunea festivităților naționale. Cauza ce am apărut a fost dreaptă și de aceea am câștigat-o. Ne era garantată de legile țării, dar anumiți dușmani văzându-ne că nu luăm atitudine când ne atacă, s'au folosit de nepăsarea noastră și ofensa au repetat-o. Numai așa s'a putut întâmpla ca în aceeași parohie în mai multe rânduri să ni-se lovească licertatea.

Am cerut respect față de lege și credem că în viitor nu se vor mai găsi căpățâni cu cât de neînsemnat sâmbure de rațiune, să nu poată înțelege că pericolul ce ne amenință nu se află în capitala județului Târnava Mică, ci într'acolo unde, alături de soldatul ortodox, stă cu aceeași vitejie și dragoste de neam, cu pușca la umăr, și soldatul unit în credință cu Roma.

Pentru faptul că la stăruința noastră cei mari au binevoit a lua măsuri și a ne garanta respect în viitor, le mulțumim și ne bucurăm. Ne bucurăm toți preoții uniți cari ne găsim

avea cineva este a fi membru al gărzii naționale, care apără toate acestea comori scumpe sufletelor noastre.

Deci atunci, dragii mei, când v'ați legat prin jurământ sfânt să apărați toate acestea comori în lăuntru hotarelor țării noastre, când patria vă va chema sub drapel, a-ți făcut un lucru mare și sfânt, decât care mai mare și mai sfânt nu există pe pământ.

Mergți deci, dragii mei, acasă la vetrele voastre cu inimi înălțate că ați devenit ostași ai țării, cari trebuie să garantați, atunci când va suna glasul de chemare, ordinea și liniștea în cuprinsul țării, în lăuntru țării, așa cum ni le garantează marea noastră și viteaza oaste la granițele noastre trasate pe vecie.

Nu mă îndoesc că veți ști răspunde la timpul său prompt și repede glasului de chemare sub drapel. Veți veni cu toți din toate unghiurile țării, să apărați ce aveți de apărut ca mai scump și mai sfânt. Veți zice prin vitejia voastră tuturor dușmanilor noștri: *Pe aci nu se trece*, și îi veți face în furia lor nepuțințioasă să muște țărâna. Așa să fie!

Protestantismul la Români Ardeleni

Preotul-Profesor *Dr. Ioan Stanciu* neunțul în a sa „*Lege strămoșească*” (Sibiu 1938), la pag. 78 zice: „Ni se aduce acuză din partea

frăților unți, că eram pe cale să ne calvinizăm și singuri ei cu unașia au fost cari ne-au salvat de acest dezastru național și religios. Câtă greșală și câtă intenție păcătoasă în aceste afirmații”.

Așa glăsuște omonimul neunit. Dar să cercetăm nițel istoria critică, dela anul 1544—1697, și vom distinge o perioadă de propagandă luterană. 1544—1565, și alta de propagandă calvină, 1566—1697.

1. *Perioada de propagandă luterană: 1544—1565*, a fost întreprinsă de particulari, de aceea nici nu a fost prea efectivă.

În 1544 apare la Sibiu Catechismul luteran pentru Români. În 1558 judele Brașovului Ioan Beckaer silește pe preoți din Schei Brașovului, Toma și Dobre, să recomande credincioșilor lor catechismul luteran din 1544 dela Sibiu. În 1559 biserica românească sf. Nicolae din Schei Brașovului prin decizia „Sfatului”, devine luterană și credincioșilor li-se impune catechismul luteran din 1544. „În toamna anului 1560 Vlădica românesc al Ardealului venia în acest Brașov, unde nu se temea de erezie, ci, dimpotrivă, avea bucurie pentru introducerea ei între Români Șcheiului”. (zice N. Iorga, Ist. bis. I pag. 170). Sașii luterani din Brașov au chemat pe diaconul Coresi dela Târgoviște cu ucenicul său diacul Tudor și în 1560 au tipărit *Evanghelia*, în 1563 apostolul, în 1564 o cazanie. În 1565 se afla la Brașov un propovăduitoriu,

ca acela dela Lugoj, care avea grija întoarcerii Românilor dela rătăcirile lor”.

2. *Perioada de propagandă calvină: 1566—1697*. „La 1566 se decreta în dietă exterminarea tuturor învățăturilor contrare protestantismului, avându-se în vedere mai ales ereziile Valachilor. Și pentru ca să se execute această lege, se orândui peste Români un superintendent balvin, care avea să aleagă el popii pentru poporul român”, zice Dr. C. Diaconovici în *Enciclopedia Română*, Sibiu 1904, vol. III, pag. 739 — „În Decembrie 1566 era episcop și superintendent al bisericilor românești, episcop calvinesc, numit și ocrotit de cărmuire, Gheorghe din Sângiordzul Bistriței, fostul episcop ortodox de Vad” (zice N. Iorga o. c. p. 175). „Dieta ardelenescă adunată la Sibiu hotărî ca învățătura cea bună să fie introdusă și cu sîla în bisericile românești, ca aceia ce nu se învoiseră cu dânsa să vie la Vlădica Gheorghe pentru a fi lămurii de către învățătura și înțelepciunea lui, amenințând pe cei cari n'ar voi să știe de superintendent, că-i va scoate din rosturile lor duhovnicești. La 2 Octombrie 1567, Gheorghe, încă tot așa de puțin mulțumit, căpătă scrisori de poruncă ale lui Sigismund către preoții români din stăpânirile sale” (N. Iorga o. c. pag. 175-176). În 1567 a ținut sobor la Teiuș, iar în 1569 se stânse cel dintâiu episcop calvin. Tot în 1569 eparhia a fost împărțită în protopopii după împărțirile politice ale țării. În 1569 i-a urmat: Pavel din Turdaș (lângă Orăștie), re-

Știri mărunte

Administrația „Unirii” roagă stărilor pe domnii abonați cari s'ar găsi încă în restanță cu plata abonamentului pe trecut, să se grabească a-și împoca conștiința, trimțând fără întârziere sumele ce ne datorează. Foaia trătește exclusiv din abonamente, cari și dacă se încassează toate numai cu greu pot acoperi cheltuielile de tipar, în continuă creștere. — *Îi rugăm să creadă că suntem destul de măhnți că d ne vedem siliți a repeta de atâtea ori aceste opeluri și om rămânea cu totul dezolați dacă ne-am videa nevoiți a recurge și la alte m'suri mai costisitoare și mai supărătoare. Dorim și sperăm să nu fie cazul!*

Tratamentul minorităților în România Mare. Cu prilejul mesei pe care a oferit o autorității timșerene administrative-culturale, Preasf. *Augustin Pacha* episcopul romano-catolicilor din Banat, a rostit o scurtă cuvântare, subliniind, pe temeiul de informații primite dela credincioși de-al săl, bunul tratament de care se bucură aceștia, (svabi, unguri, bulgari, etc.) din partea autorităților de stat române. „Nimeni din minoritățile etnice, — a început să declare Psf. Sa — n'a apelat la vreo autoritate, fără să fie bine primit și fără să i-se fi rezolvat cererile drepte, așa că toate aceste minorități nu pot fi decât cretințioase și loiale față de statul nostru românesc”. — Așa să fie

Liturghie englezescă. Revista „*Kelti Egyházi*” încestează, după „*Ekklesia*” din Atena, că refugiații ruși din Anglia, printre membrii familiilor cărora unii nu mai pricep limba veche slavă, se gândesc să introducă limba engleză ca limbă liturgică. *Anglican and Eastern Church Association* (Asociația Bisericească Anglicană și Răsăriteană) a și invitat în Anglia corul bisericesc al tinerilor ruși din Jugoslavia, ca să învețe acolo, traduse pe englezește cântările bisericești și să cânte în biserica ortodoxă din Londra la liturghia engleză ortodoxă.

Locale. Măine, Duminica Orbului, va predica în catedrală pâr. *Victor Pop*, canonic, iar Duminica ce-l urmează, a lui *Zhelu*, va predica pâr. *Dr. Vasile Aftenie*, canonic.

Cine poate infringe bolșevismul? În ultimul său discurs din Camera franceză, d. Herriot a adus elogii Sf. Părinte dela Roma. Amintind acest fapt ziarul „*Le Jour*”, sub semnătura d. Bailby scrie: „Păgânismul amenință nu numai Franța, ci întregul continent. Impotriva hitlerismului și a fratelui său sovietic nu avem altă linie de rezistență decât creștinismul și întoarcerea la credința care a asigurat Franței un destin etern”.

Benedictini de rit răsăritean în America. În toamna anului trecut s'a deschis cea dintâi mănăstire benedictină de rit răsăritean în America de Nord. Și anume în *Lisle III* Primii doi monahi ai caestei mănăstiri au primit darul diaconiei prin punerea mâinilor Preasf. *Vasile Takaci*, episcopul Rutenilor uniți din America de Nord. Se înțelege că slujba hirotonirii celor doi intru diaconi s'a făcut după ritul slavo-bizantin.

Film religios. Una din senzațiile mai noi ai Hollywoodului: încă o piesă religioasă. Se chiamă: *Full Confessionen* (= mărturisire completă). Piesa a fost „turnată” sub supravegherea pâr. *Cook* din Los Angeles și se petrece într-o pușcărie. Ici-colo piesa e întrețesută cu cântece de cor din sf. Liturghie. Mitropolitul de Los Angeles, Merg. *John Canwell*, după o rulare a filmului acestuia, care arată

în sate cu ortodocși. Se vor bucura împreună cu noi părinți și mai ales copilașii noștri. Mai ales copilașii noștri se vor bucura, căci li se va da ocaziune ca la fiecare praznic național să poată ruga în toată liniște sufletească, în biserica lor și a părinților lor, pe Domnul să dea sănătate Regelui, să trăiască în pace, ca în aceste vremuri grele prin cari trecem, să ne conducă țara pe drumul gloriei.

Noi uniții ne trudim să stabilim raporturi cât mai frățești cu ortodocșii. În truda aceasta mai recent am realizat roade frumoase. În majoritatea cazurilor preoții celor două biserici naționale lucrează în armonie, fiecare în ale lui treburi. Tocmai în interesul acestei armonii știindu-ne a fi, trebuie fără amânare să înlăturăm din drumul legilor anumite stărpituri, ce nu văd cu bine armonia.

Și noi mai știm: cele două biserici naționale vor putea trăi în bună înțelegere, numai atunci când vor ști și vor înțelege reciproc a-și respecta drepturile.

Așa cu timpul ar dispărea dihonile confesionale, și am putea aduce mai mult folos neamului, în slujba căruia muncim ambele biserici. Și poate cu mai repezi pași am merge și spre unirea în credință, cea atât de mult așteptată de toți români de bine.

Socot că deacum încolo se vor fi lămurit și criticii mei.

pr. Ioan Cerghizan

comandat de cărmuire în 8 Februarie. În 1570 era în Lančrăm (lângă Sebeș) unde a luat în primire casa fostului vladică, Sava. În 1569 Oct. 16 Pavel Turdașanul a ținut la Aiud, un sobor, în care „s'a discutat, îndemnându-se astfel tot mai mult Biserica românească spre calvinismul deplin, chestia liturghiei. Se hotărî ca din liturghie să se păstreze numai ce e după cuvântul lui Dumnezeu și privesc numele, cinstirea și lauda lui Dumnezeu. Rugăciunile către răposății sfinți sau alți morți se desființează. Preoți cari nu sunt în stare a lămuri, măcar odată pe săptămână, înaintea credincioșilor, credința creștinească, vor fi înlăturați, ca și preoții sârbi cari nu pot sluji românește. Poporenii cari nu vor veni la biserică să primească învățătura, nu vor avea parte de cuminecături în ceasul morții. Preoții vrednici în chemarea lor duhovnăcescă se pot însura a doua oară după moartea celei dintâi soții. Cărmuirea va pedepsi pe cei ce nu se vor ținea de aceste hotărâri. La 9 Decembrie 1570, popa Pavel din Turdaș, episcopul românesc, chema preoșimea sa la un al treilea sinod de unire cu calvinismul, la Cluj” (N. Iorga *op. cit.* pag. 177). — Pavel din Turdaș a murit în 1577 și i-a urmat Mihail, ca episcop român-calvin de Turdaș. Un act al lui Ioan Sigismund din 10 Aprilie 1562 menționează și la Geagiu episcop calvin pentru Români, Gheorghe de Ocna, depus și restituit Sava, pe care li înlocuise Gheorghe. În 1582 se tipărea la Orăștie, (lângă Turdașul Vladicăi calvinesc) Vechiul Testament cu cheltuiala calvinului Francisc Geszty. Județul Hunedoara, orașele Lugoj și Caransebeș au trecut la calvinism. Deși dieta din Noemvrie 1571 hotărâ ca „episcopii și popii românești să se țină de datoria ce a fost sub principele răposat” adică calvinul Ioan Sigismund Zapolia, familia catolică Bathory, 1571—1613, a combătut protestantismul calvin și în 1579 a adus pe Iezuiți în Ardeal, a căror misiune principală din instituția ordului era: combaterea reformatiunii falșe. Propaganda calvină s'a reluat sub Gavril Bethlen, 1613—1629 și s'a continuat sub Rákoczi I, 1630—1648 și Rákoczi II 1648—1660.

(Va urma)

Pr. Dr. Ioan Stanciu

cum scapă un preot catolic pe un nevinovat osândit, s'a declarat despre el astfel: „Cred că acest film merită săl recomandăm în chip deosebit. Acțiunea e clădită pe taina spovedaniei. Ca bucată merită publicului mare, acest film e o realizare vrednică de lauda”. — Vom vedea vreodată și pe ecranele noastre acest film?

† **Irinașia Pinteș**, născ. Breban, soția preotului nostru din Sătu-Lung, a trecut la cele veșnice Miercuri, în 10 Ianuarie c., în anul 44 al al vieții și 25 al fericitei căsnicii — În veșnic pomeșirea ei!

Telefonul „Unirii”

Chităm, cu mulțumită, primirea următoarelor abonamente:

Câte 200 Lei, pe 1940: Dr. V. Fodor Aiud; — Dr. I. Vescan Trgu. Mureș; — I. Iepure, Cluj; — Vas. Mureșan, Turda; — Dr. L. Dan, Mociu; — Dr. A. Pinteș, Zălau; — Gh. Repede, Caransebeș; — Art. Voicu, Carei; — A. M. Popa, Reghin; — Dr. I. Nestor, Trg. Mureș; — S. Bogdan, Războeni Cetate; — P. Stoica, Hateg; — Dr. I. Cârje, Făgăraș; — G. Muntean, Timișoara; — S. S. Al. Cisar, București; — I. Orga Cluj; — N. Zugrav Lupeni.

Câte 200 Lei, pe 1940, dela următoarele Of. parohiale: Dezmir, Maier, Lechința de Mureș, Simeria, Vulcan, Mănăstirea Totești.

Câte 200 Lei pe 1939: dela Oficiile parohiale: Baia-Sprie, Vermes, Hurezul Mare, Șanț, Bistra, Șimleul Silvaniei, Bicaz, Almașul Mare (Bihor), Strămtura, Ghiroț; — precum și dela domni: S. Egri, A. Căuș; — P. Tămăian, Oradea; — I. Trușășiu, Acăș; — V. Dr. Dobre, Sighișoara; — Dr. I. Voștinar, Oradea; — S. Simonetti, Cârnești; — A. Boțian, Dumbrava; — Dr. A. Kaszonyi, Alba-Iulia; — T. Dan, Ghilad; — N. Doros, Sășugatag; — V. Lazar, Mureșeni Bărgăului; — Dr. T. Denghel, Aghireș.

Of. paroh. Curtușeni 200 Lei 1 Iulie 939—1 Iulie 940; Of. paroh. Jucul de jos 400 Lei 939—940;

Of. paroh. Serezeni 800 Lei 936—939; — Of. paroh. Sebiș 400 Lei 936—937; — Of. paroh. Gârboi (Someș) 400 Lei 1 Oct. 938 — 1 Oct. 940; — Of. paroh. Săpânța 400 Lei 938—939; — Of. paroh. Surducul Mare 400 Lei 935—936.

Câte 200 Lei pe 1938: Of. paroh. Hartăgel; — Of. paroh. Cheț; — O. Bulbuc, Mintiu; — M. Someșan, Sieu-Cristur; — I. Saturn, Merșori; — Of. paroh. Terebești; — Petru Viman, Negriștea.

Administrațiunea Centrală Capitulară — Blaj

Concurs

Se aduce la cunoștință, că pe ziua de 1 Martie c se află vacant la „Moara fundațiunii Lad-y” din Petrisat un loc de *prim morar* și două locuri de *morari*. Reflectanții cari doresc să ocupe aceste locuri:

1. Să fie români de naționalitate; 2. Să înainteze cerere în scris, la Administrațiunea Centrală Capitulară din Blaj până la data de mai sus; 3. Să aibă pregătire specială pentru morărit și să fie cel puțin absolvenți ai cursului primar.

Ca remunerație vor avea toți 3 (prim-morar și morari) 160/0 în natură, din vama morii (grâu, cucuruz și urlalală). Prim morarul va mai avea:

1. locuință în natură; 2. lumină și 3. lemne pentru încălzit, anual, 4 care, ce se vor da din pădurea fundațiunii în fiecare toamnă.

La intrarea în serviciu se recere, ca să depună la Administrațiunea Centrală Capitulară garanție în numerar, libel de bancă de primăbanitate sau altă garanție acceptabilă: Prim-morarul de circa 20.000 Lei iar morarii de câte 10.000 Lei, cari garanții vor rămânea în grija Administrației Centrale Capitulară pe tot timpul cât vor fi în serviciul numitei mori.

Pentru orice nereguli, stricăciuni sau pagube cauzate susnumitei mori din vina angajaților, vor răspunde personal fiind obligați la totală despăgubire.

Blaj, la 10 Ianuarie 1940.

ȘT. CIUFUDEAN
adm. delegat